

साथरोग

- पुरामुळे साथीचे रोग पसरणार नाहीत याची खात्री करणे.
- टीसीएलची उपलब्धता वेळो वेळी पाहणे.
- बाधित होणाऱ्या गावांना औषध, प्रथमोपचार केंद्र, तज्ञ डॉक्टर उपलब्ध असल्याची खात्री फोनवरून करतील व त्याची माहिती जिल्हाधिकारी/ जिल्हा नियंत्रण कक्षाला देतील.
- पुर परिस्थितीत गाव शिबिरात जखमींना हलविणे त्यांचे उपचार इ. साठी आवश्यक औषधी इ. बाबत वरिष्ठांना कळवतील व त्याची नोंद वेळोवेळी घेतील.
- गावात पाणी घुसल्यानंतर गावातील पिण्याचे नमुने दर तीन तासात घेतील व आवश्यकतेनुसार औषधांची फवारणी करतील.
- पाणी ओसरल्यावर पाण्याचे नमुने दर 2 दिवसात घेतील व त्याचा परीक्षण अहवाल जिल्हाधिकारी/ जिल्हा आरोग्य अधिकारी पाठवतील.
- साथ पसरणार नाही या बाबत अगोदरच उपायोजना करतील. त्याबाबत आवश्यक खबरदारी तात्काळ घेतील.
- मदत वाटपासाठी आवश्यक पोस्टमार्टम रिपोर्ट तात्काळ तयार करून पाठविणे.
- मनुष्य शरीर डीस्पोजल बाबत योग्य ती कार्यवाही करणे.

- रोगप्रतीकरण औषधाचा पुरवठा करणे व साथीच्या रोगांवर नियंत्रण ठेवणे.
- साथीच्या रोगा विषयीची काळजी घेण्याबाबतची आवश्यक ती माहिती पुरवणे.
- अन्न,पाणी पुरवठा, स्वच्छता व टाकाऊ पदार्थाची विल्हेवाट लावण्यावर देखरेख ठेवणे.
- ठरवून दिलेल्या नमुन्यामुळे पडझडी बाबतचे मूल्यांकन करणे.
- आपत्कालीन परिस्थितिमध्ये मदत करणाऱ्या स्वयसेवी व व खाजगी संस्था यांची तयार करणे.
- आपत्कालीन परिस्थितिमध्ये नेमणूक करण्यात आलेल्या कर्माचाऱ्यांची व साधनसामुग्रीची माहिती जिल्हा नियंत्रण कक्षास कळविणे तसेच आवश्यक असणाऱ्या इतर गोष्टींची मागणी करणे.
- गंभीररीत्या जखमी असलेल्या व्यक्तींची रुग्णालयामध्ये तत्काळ उपचार करण्याची व्यवस्था करणे.
- घटना स्थळी जखमी व्यक्तीवर उपचार करण्याची व त्यांना रुग्णालयामध्ये स्थलांतर करण्याची व्यवस्था करणे.
- प्रथमोपचार व औषधे यांचा तत्काळ पुरवठा करणे.
- शवविच्छेदनाची व मृतदेहांची विल्हेवाट लावण्याची व्यवस्था करणे.
- रक्तपेढीशी समन्वय साधून तत्काळ रक्त उपलब्ध करून घेणे.

- बाधित क्षेत्रात घडणाऱ्या घटना तसेच नेमणूक करण्यात आलेल्या कर्मचाऱ्याविषयी जिल्हा नियंत्रण कक्षास माहिती देणे व अतिरिक्त मदती बाबत कळविणे.

पाण्यामुळे होणाऱ्या रोगांचे प्रकार व इतर आरोग्य समस्या.

- **पाण्यामुळे होणारे(water borne)** उदा- टायफाइड, कॉलरा, गॅस्ट्रो, डायरिया - दूषित पाण्यात रोगजंतु असतात व असे पाणी पिण्यामुळे हे आजार उद्भवतात.
- **पाणी कमी मिळाल्याने(water washed)** उदा- डोळे येणे, खरूज, नायटा, जगकर्ण - पानी जास्त प्रमाणात दूषित होते व असे पाणी वापरात आल्यास त्वचारोग होतात.
- **पाण्यावर आधारित (water based)** उदा- नारू, लेप्तोस्फिरशिया, स्पयरोसिस - दूषित पाण्यात रोग जंतु असतात व त्याच्या वापराने रोग होतात.
- **साठलेल्या पाण्यामुळे (water replated)** उदा- हिवताप, डेंगू, हत्तीरोग, चिकनगुणिय इ. - दूषित पाण्याचा निचरा न झाल्यास ते साचते, त्यात डासांची उत्पत्ती होते व त्या मार्फत रोग प्रसार होतो.

टी.सी.एल. पावडर साठवण व निगा

- टी.सी.एल. हे ISI मार्क चे खरेदी करावे

- टी.सी.एल. पावडरच्या बाहेरच्या हवेशी संपर्क आल्यास अथवा ओलसर जागी ठेवल्यास त्यामधील उपलब्ध क्लोरीनाचे प्रमाण कमी होते त्यासाठी त्याची व्यवस्थित निगा ठेवणे गरजेचे आहे.
- टी.सी.एल. पावडर सूर्य प्रकाशाच्या सरल संपर्कात येईल असे ठेऊ नये.
- टी.सी.एल. पावडर हवा बंद राहिल या साठी पिशवीचे तोंड आतील व बाहेरील दोन्ही बाजूस बांधून ठेवावे.
- टी.सी.एल. पावडर हाताळण्यासाठी व्यक्ति प्रशिक्षित असावी.
- टी.सी.एल. पावडर वापरण्यासाठी काढल्यानंतर पिशवीचे तोंड त्वरित हवा बंद राहिल असे बांधावे.
- टी.सी.एल. पावडर किवहा तत्सम द्रव्यांसाठी लागणारा निधि उपलब्ध होण्या साठी त्याचे नियोजन दर वर्षी पुढीलवर्षी अंदाज पत्रक अंतिम होण्यापूर्वीच कारावे व त्यानुसार अंदाजपत्रकात निधीची तरतूद कारावी.

पानी टंचाई गावात पिण्याच्या पाण्याकरिता घ्यावयाची काळजी

- ✓ पिण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या सर्व पानी साठ्याचे ब्लीचिंग पावडर, द्रवमुक्त क्लोरीनाचा वापर करून नियमित शुद्धीकरण करण्यात यावे.
- ✓ शुद्धीकरण करूनच पिण्याच्या पाण्याचा पाणी पुरवठा करण्याची दक्षता ग्रामपंचायती, पाणी पुरवठा विभाग यांनी घेणे आवश्यक

आहे या साठी आवश्यक आसणारा पुरेसा ब्लीचिंग पावडर उपलब्ध राहिल याची दक्षता समभाधितांनी घ्यावी.

- ✓ गावामध्ये पाणी टंचाई असल्यामुळे गावकरी गावाबाहेरील शेतातील विहिरी तसेच इतर पाणी स्रोतांचा वापर करतात. तरी ज्या स्रोतामधून जास्त गावकरी पाणी घेत असतील त्या स्रोतांचे निर्जंतुकीकरण करणे अत्यावश्यक आहे.
- ✓ विहिरीची पाण्याची पातळी कमी झाल्या मुळे काही विहिरीमधून गाळ काढणे किंवा उपसा करणे चे काम करण्यात येतात या काळात सदर विहिरीचे पाणी पिण्यासाठी वापरण्यात येणार नाही या साठी दवंडी किंवा इतर माध्यमातून गावकऱ्यांना सूचना देण्यात याव्यात.
- ✓ काही गावामध्ये प्ल्याच्या पाण्याची पातळी विहिरीत खोल गेल्या मुळे इतर स्रोत (बोअर, टँकर इ.)ची पाणी विहिरीत सोडण्यात येते. या वेळी सदर विहिरीचे पाणी गावात सोडण्या अगोदर योग्य निर्जंतुकीकरण करणे आवश्यक आहे.

टँकरने पाणी पुरवठा करावा लागल्यास

- पाणी स्रोत निवडताना स्वच्छ पाण्याचा स्रोत निवडण्यात यावा
- पाणी पुरवठ्यासाठी वापरण्यात येणारा टँकर आतून- बाहेरून स्वच्छ ठेवण्याची दक्षता घ्यावी (कमीत कमी अठोड्यातून एकदा स्वच्छ करण्यात यावा)

- प्रत्येत टँकरसोबत योग्य प्रतीची व पुरेशी ब्लीचिंग पावडर सतत उपलब्ध असणे आवश्यक आहे.
- प्रत्येक्ष पाणी वाटपापुर्वी स्थानिक आरोग्य कर्मचारी यांच्या कडून ओटी टेस्ट घेऊन शुद्धीकरणाची खात्री करावी व तशी नोंद ठेवावी.
- ओटी टेस्ट निगेटिव आल्यास आरोग्य कर्मचारी यांनी स्वतः समक्ष पुन्हा पाणी शुद्धीकरण करून एक तासानंतर पाणी वाटप करण्यात यावे.
- गटविकास अधिकारी, तालुका आरोग्य अधिकारी, वैदकीय अधिकारी, आरोग्य सहायक व प्रा. आ. केंद्रातील आरोग्य कर्मचारी जिल्हा स्तरीय अधिकारी यांनी नियमित फिरतीच्या वेळी वाटेत पाण्याचे टँकर भेटल्यास टँकर सोबत सोबतचे रजिस्टर व त्यातील नोंदी यांची पडताळणी करावी. ओटी टेस्ट घ्यावी व आवश्यक त्या सूचना द्याव्यात.
- पाणी टंचाई भागात टँकरने शुद्ध पाणी शुद्ध पाणी पुरवठा केला जाईल याची खबदारी स्थानिक सचिव ग्रामपंचायत यांनी घ्यावी व या बाबत स्थानिक गत विकास अधिकारी यांनी आढावा घेऊन आवश्यक त्या सूचना संबंधितांना द्याव्या.
- स्वच्छता सर्वेनुससार पाण्याच्या स्रोतांच्या तपासणीनुसार ग्रामपंचायतीना देण्यात येणाऱ्या लाल, पिवळे व हिरवे कर्दचे वाटप करावे. लाल कार्ड व पिवळे कार्ड असलेल्या ठिकाणी

योग्य ती उपाययोजना करून सदर कार्डचे रूपांतर हिरवे कार्ड मध्ये करावे व जनतेस शुद्ध पाणी पुरवठा करण्याच्या दृष्टिने कटिबद्ध राहावे व गावामध्ये कोणताही जलजन्य आजाराचा उद्रेक होऊन जीवित हानी होणार नाही याबाबत सचिव ग्रामपंचायत सर्व यांनी दक्षता घ्यावी.